

Vienīgi ziņojuma angļu valodas versija ir uzskatāma par oficiālu dokumentu. Neoficiālais tulkojums ir nodrošināts latviešu un krievu valodās.

Vidusposma ziņojums 2010. gada 6.–18. septembris

2010. gada 22. septembrī

I. KOPSAVILKUMS

- 2. oktobrī Latvijas vēlētajī uz četriem gadiem ievēlēs 100 vienpalātas parlamenta (*Saeima*) locekļus. Deputāti tiek ievēlēti, izmantojot atvērto apgabalu sarakstu proporcionālās pārstāvniecības sistēmu piecos daudzmandātu vēlēšanu apgabalos, un, pārvarot 5 procentu nacionālo barjeru. Neatkarīgo kandidātu kandidēšana nav atļauta.
- Mandāti tiek sadalīti proporcionāli apgabala pastāvīgo vēlētajū skaitam. Parlamenta vēlēšanām vēlētajū reģistri netiek veidoti un vēlētajī drīkst balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī, uzrādot derīgu Latvijas pasi.
- Saeimas Vēlēšanu likums pamatā nodrošina vēlēšanu demokrātisku norisi, lai arī tajā joprojām ir vieta uzlabojumiem saskaņā ar EDSO rekomendācijām. Pēdējos gados veiktās izmaiņas likumos, kas nosaka parlamenta vēlēšanu norisi, ietver mediju un kampaņas finansēšanas noteikumu koriģēšanu, kā arī nosacījumu, ka, veidojot kandidātu sarakstus, kandidātiem ir iespēja balotēties tikai vienā vēlēšanu apgabalā.
- Vēlēšanas administrē trīs līmeņu administrācijas, kas sastāv no Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK), 118 Pašvaldību vēlēšanu komisijām (PVK) un 1,013 vēlēšanu iecirkņu komisijām (VIK), to skaitā 64 ārvalstīs.
- Kandidātu sarakstus ir reģistrējušas septiņas partijas un sešas partiju apvienības. Piecus kandidātus CVK ir svītrojusi, pamatojot to ar vēl nebeigtiem kriminālprocesiem un vienu sakarā ar amatu nesavienojamību. Divi no svītrotajiem kandidātiem ir iesnieguši apelācijas un ar tiesas lēmumu viens sarakstā tika atjaunots. Kopā vēlēšanās piedalās 1235 kandidāti.
- Plašs mediju loks sniedz sabiedrībai daudzveidīgu informāciju. Daži OSCE/ODIHR Vēlēšanu novērotāju misijas (LEOM) sarunu biedri kā problemātisku atzīmēja dažu komerciālo raidorganizāciju saistību ar biznesmeņiem un politiķiem. Latvijas sabiedriskās raidorganizācijas nodrošina bezmaksas ētera laiku visiem vēlēšanu dalībniekiem.
- Priekšvēlēšanu kampaņa pieņemas spēkā un pamatā noris mierīgā gaisotnē. Lielākoties kandidāti var brīvi veikt savas aktivitātes. Neskatoties uz nesenu veiktajiem grozījumiem Likumā par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms Saeimas vēlēšanām un Eiropas Parlamenta vēlēšanām, kas skar „slēpto reklāmu”, šis jautājums joprojām paliek strīdīgs.
- Kaut arī Satversme paredz mazākumtautību iespēju lietot to dzimto valodu un attīstīt to etnisko un kulturālo identitāti, saskaņā ar Valsts valodas likuma prasībām, vēlētajū pamācības un informatīvie materiāli tiek publicēti tikai latviešu valodā.
- OSCE/ODIHR LEOM atvēra savu biroju Rīgā 6. septembrī. Tajā darbojas deviņu ekspertu komanda un četri ilgtermiņa novērotāji, kas izvietoti divos reģionos. Misijas dalībnieki pārstāv 11 EDSO dalībvalstis.

Vēlēšanu novērotāju misija Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

II. IEVADS

Atsaucoties uz Latvijas Republikas Pastāvīgās pārstāvniecības starptautiskajās organizācijas Vīnē uzaicinājumu, EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību birojs (OSCE/ODIHR) 2010. gada 6. septembrī atvēra LEOM, lai novērotu 2. oktobrī gaidāmās parlamenta (*Saeima*) vēlēšanas. Misija Nikolaja Vulčanova (*Nikolai Vulchanov*) vadībā sastāv no deviņu ekspertu komandas, kas atrodas Rīgā, kā arī no četriem ilgtermiņa novērotājiem, kuri no 12. septembra atrodas divos reģionos. OSCE/ODIHR LEOM komandu veido 11 OSCE dalībvalstu pārstāvji.

III. VĒLĒŠANU FONSS

Latvija ir parlamentāra republika, kurā likumdošanas vara pieder vienpalātas parlamentam Saeimai, kuru ievēl uz 4 gadiem. Premjerministru nominē prezidents, kuru parlaments arī ievēl uz četriem gadiem. 2006. gada parlamenta vēlēšanās lielāko mandātu skaitu ar 23 vietām parlamentā ieguva Tautas partija, kas veidoja valdību kopā ar trim citām partijām. Šī valdība atkāpās 2007. gada aprīlī. Kopš 2008. gada politiskajās debatēs dominē valsts smagā ekonomiskā krīze. Pēc 2009. gada janvāra demonstrācijām Rīgā, kuras izraisīja sarežģītā ekonomiskā situācija, sekoja politiskā krīze un nākamajā mēnesī tika izveidota jauna valdība; partijas „Jaunais laiks” pārstāvis Valdis Dombrovskis kļuva par premjerministru. 2010. gada martā Tautas partija izstājās no valdības.

IV. TIESISKAIS REGULĒJUMS UN VĒLĒŠANU SISTĒMA

Saeimas 100 deputāti tiek ievēlēti, izmantojot atvērto sarakstu proporcionālās pārstāvniecības sistēmu piecos daudzmandātu vēlēšanu apgabalos, un, pārvarot 5 procentu barjeru no valstī derīgajām balsīm. Vietu skaits katram vēlēšanu apgabalam tiek noteikts proporcionāli aprēķinātajam reģionā dzīvojošajam vēletāju skaitam¹. Vēlēšanās var piedalīties pilsoņi, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 18 gadu vecumu. No 21 gada vecuma pilsoņi var izvirzīt savu kandidatūru vēlēšanām.

Saeimas Vēlēšanu likums pamatā nodrošina vēlēšanu demokrātisku norisi, lai arī tajā, saskaņā ar EDSO rekomendācijām, joprojām ir vieta uzlabojumiem. Tā kā tiesības vēlēties ir saistītas ar pilsonību, aptuveni 336 000 iedzīvotājiem nepilsoņiem, no kuriem lielākā daļa ir etniskie krievi, nav tiesību piedalīties vēlēšanās.² Personām, uz kurām attiecas „lustrācijas” nosacījumi, tiek piemēroti vairāki kandidēšanas ierobežojumi.³ Ir veikts labojums normā, kas aizliedz ārvalstu izlūkdienestu štata darbiniekiem un bijušajiem Padomju Savienības drošības un izlūkošanas dienestu štata darbiniekiem kandidēt vēlēšanās. Šis aizliegums vairs neattiecas uz personām, kas strādāja šo organizāciju Plānošanas, Finanšu vai Uzturēšanas departamentos. Turklāt, neatkarīgiem kandidātiem nav atļauts kandidēt vēlēšanās.

Kopš 2006. gada vēlēšanām lielākajā daļā likumu, kas regulē parlamentāro vēlēšanu norisi, ir veikti grozījumi.⁴ Tie ietver svarīgus grozījumus mediju un priekšvēlēšanu kampaņu finansēšanas noteikumos, no kuriem daļa bija ietverti OSCE/ODIHR iepriekšējās

---

¹ Balstoties uz informāciju, kas saņemta no Pilsonības un migrācijas pārvaldes Iedzīvotāju reģistra;

² 2010. gada 1. jūlijā Pilsonības un migrācijas pārvaldes publicētie dati;

www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/iedzivotaju.html.

³ Skat. 2010. gada 27. jūlija OSCE/ODIHR Vajadzību izvērtēšanas misijas ziņojumu,

www.osce.org/documents/odihr/2010/07/45516_en.pdf.

⁴ Saraksts ar svarīgākajiem likumiem, kas regulē parlamenta vēlēšanas, atrodams OSCE/ODIHR Vajadzību izvērtēšanas misijas 2010. gada 27. jūlija ziņojuma 3. lpp,

www.osce.org/documents/odihr/2010/07/45516_en.pdf.

Vēlēšanu novērotāju misija Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

rekomendācijās. Ir veikti labojumi normās, kas nosaka, ka, veidojot kandidātu sarakstus, pretēji iepriekšējai praksei, kandidātiem ir iespēja balotēties tikai vienā vēlēšanu apgabalā, nevis vairākos vienlaikus.

Starp jautājumiem, uz kuriem vērsta OSCE/ODIHR LEOM uzmanība, ir iespēja, ka, tā kā vēlētāji var balsot jebkurā, nevis dzīvesvietas vēlēšanu iecirknī, daži apgabali parlamentā var tikt pārstāvēti pārmērīgi vai nepietiekami daudz, tādējādi iedragājot balsu vienlīdzības principu.

V. VĒLĒŠANU ADMINISTRĀCIJA

Sekojoit administratīvi – teritoriālajai reformai, kas stājās spēkā 2009.gada 1.jūlijā, 2010. gada parlamenta vēlēšanas administrē trīs līmeņu pārvalde, kas sastāv no CVK, 118 PVK un 1,013 VIK, to skaitā arī 64 iecirkņiem 37 valstīs. Pašreizējās CVK deviņi locekļi tika iecelti 2007. gadā. Seši no tiem darbojās arī iepriekšējās CVK. Priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un sekretāre ir pilna laika darbinieki. CVK notur sanāksmes pēc *ad hoc* principa. Saskaņā ar likumu valsts un pašvaldību iestāžu, un mediju pārstāvji var piedalīties CVK sanāksmēs. CVK priekšsēdētājs informēja OSCE/ODIHR LEOM, ka partiju pārstāvji un novērotāji ir lūgti piedalīties sanāksmēs, kaut arī likums to nenosaka.

Politiskās partijas un grupas, kas sastāv no vismaz 10 vēlētājiem, drīkst nominēt pārstāvjus PVK un VIK. Lai arī novērotāju apmeklētās PVK informēja LEOM, ka viņu apgabalos politiskās partijas un vēlētāju grupas ir nominējušas pārstāvjus zemāka līmeņa komisijās, CVK priekšsēdētājs informēja misiju, ka vēlēšanu kandidāti un vēlētāji ne vienmēr izmanto šo iespēju. Līdz šim OSCE/ODIHR LEOM nav ziņots par problēmām, kas būtu saistītas ar PVK darbību, to skaitā – VIK izveidošanu.

Pirmo reizi vēlēšanu iecirkņi tiks izveidoti cietumos, kur vēlēšanu procesu administrēs cietumu administrācija. Ārvalstu un kuģu ar Latvijas karogu VIK locekļus ierosina, attiecīgi, vēstniecība vai konsulāts, vai kuģa īpašnieks, un to locekļu skaits variē no trim līdz septiņiem. Slimnīcās tiek ierīkoti parasti vēlēšanu iecirkņi. OSCE/ODIHR LEOM sastaptie vēlēšanu kandidāti plāno nominēt savus pārstāvjus kā novērotājus.

Tiekoties ar LEOM, pamatā tika pausta augsta uzticība vēlēšanu administrācijai,⁵ kaut arī viens pārstāvis no vēlēšanās kandidējošās apvienības puda bažas par pārkāpumiem, kas varētu tikt pieļauti lauku apvidos.

2010. gada augusta beigās CVK priekšsēdētājs Rīgā vadīja apmācību semināru PVK priekšsēdētājiem un sekretāriem un pēcāk apceļoja valsti, vadot 28 reģionālos seminārus valsts 949 VIK priekšsēdētājiem un sekretāriem.

Parlamenta vēlēšanās netiek lietoti vēlētāju reģistri un balsis var tikt atdotas jebkurā valsts vēlēšanu iecirknī, uzrādot derīgu Latvijas pasi. Pase ir vienīgā pieņemtā identifikācijas forma. Kad vēlētājs ir nobalsojis, viņa/viņas pasē tiek iespiests zīmogs, kas novērš iespēju balsot vēlreiz.

⁵ Tas ir pretējs CVK pasūtījumiem un 14. septembrī publicētajiem sabiedriskās domas aptaujas datiem, kuri liecina par sabiedrības uzticības samazināšanos vēlēšanu procesam.

http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Veletaju_attieksmju_petijums_062010.pdf

Vēlēšanu novērotāju misija Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

VI. KANDIDĀTU REGISTRĀCIJA

Kopā vēlēšanām ir reģistrējušās septiņas partijas un sešas apvienības. Katra ir iesniegusi sarakstus visos piecos vēlēšanu apgabalos. Kopā balotējas 1235 kandidāti. CVK svītvoja piecus kandidātus, pamatojoties uz to saistību ar vēl nebeigtiem kriminālprocesiem; divi no kandidātiem CVK lēmumus pārsūdzēja Administratīvajā tiesā, kas vienā gadījumā CVK lēmumu atcēla.⁶ Vēl viens kandidāts tika noraidīts, jo atteicās atkāpties no tiesneša amata Saeimas vēlēšanu likuma noteiktajā kārtībā.

Iepriekšējos mēnešos tika izveidotas vairākas jaunas politiskās alianses. Starp tām ir triju partiju apvienība *Vienotība*, kurā ietilpst *Jaunais Laiks* un *Pilsoniskā Savienība*, kas abas darbojas pašreizējā valdības koalīcijā. Tautas partija ar *Latvijas Pirmo partiju/Latvijas Ceļš* un trim citām partijām izveidoja apvienību *Par Labu Latviju*. Partija *Tēvzemei un Brīvībai/LNNK*, vēl viena pašreizējās valdības locekle, izveidoja apvienību ar partiju „Visu Latvijai!”

Divi kandidāti, *PCTVL - Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā* un *Saskaņas Centrs*, plaši tiek uzskatīti par vērā ņemamās iedzīvotāju daļas, kuru dzimtā valoda ir krievu, pārstāvjiem.⁷ Vēl viena pašreiz valdošās koalīcijas locekle, kas piedalās vēlēšanās, ir *Zaļo un Zemnieku savienība*.⁸

VII. KAMPAŅAS VIDE

Apskatāmajā periodā kampaņa ir uzsākusi tempu un kandidātiem pamatā ir bijusi iespēja veikt savas aktivitātes brīvi. Kampaņas atmosfēra pamatā ir bijusi mierīga, ar nelieliem starpgadījumiem. 11.septembrī noteiktu laika posmu *Vienotības* mājas lapas apmeklētāji tika novirzīti uz *Par Labu Latviju* mājas lapu. *Par Labu Latviju* neuzņēmas par to jebkādu atbildību. 16.septembrī notika divi atsevišķi gadījumi, kuros *Vienotības* kandidātēm Rīgā tika likti šķēršļi kampaņas veikšanai publiskās vietās. Vienā gadījumā privāta apsardzes firma pieprasīja kandidātei pārtraukt kampaņu, kam sekoja policijas ierašanās un aicinājums kopā ar policiju doties uz iecirkni. Nākamajā dienā policija paziņoja, ka abos gadījumos kandidātes nav pārkāpušas likumu. 16.septembrī Tiesībsarga birojs paziņoja, ka vērtēs iespējamu homofobijas piemēru *Par Labu Latviju* augustā izdotajā priekšvēlēšanu avīzē, kurā apgalvots, ka „geji balsos par *Vienotību*”.

Kampaņas ietvaros ir notikušas diskusijas, kuras reģionos bieži rīkojušas nevalstiskās organizācijas, un uz kurām tiek aicināti dažādu partiju kandidātu pārstāvji. Daži kandidāti izmanto vides reklāmas. Viņi ir atvēruši kampaņas birojus, izvietojusi aģitācijas teltis un standus uz ielām, un dalījuši skrejlapas.

Ekonomiskā krīze ir bijusi viens no galvenajiem kampaņas tematiem. *Vienotība* iestājas par Starptautiskā Valūtas fonda palīdzības programmas turpināšanu, kamēr *Par Labu Latviju* ir aicinājusi to pārskatīt. Arī nodokļu un labklājības jautājumi, īpaši pensijas, ieņem svarīgu vietu. Rīgas dome paziņojusi, ka no 1.septembra līdz turpmākam rīkojumam nestrādājošie pensionāri un dažas citas grupas sabiedrisko transportu var izmantot bez maksas. *Vienotības* uzsvars ir

⁶ Lēmums tika atcelts, jo brīdī, kad viņa kandidatūra tika nominēta, viņš jau bija samaksājis soda naudu un tādejādi uz viņu kriminālā sodāmība vairs neattiecās. Taču informācija par to, ka soda nauda tika samaksāta vēl netika reģistrēta un tādejādi CVK, brīdī, kad tā veica izmeklēšanu par kandidātu tiesībām piedalīties vēlēšanās, tika informēta pareizi.

⁷ Skatīt XI. sadaļu “Mazākumtautību dalība”.

⁸ Zaļo un Zemnieku Savienības premjerministra kandidāts un Ventspils pilsētas mērs šobrīd ir apsūdzētais tiesas procesā, ieskaitot arī korupciju un dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Vēlēšanu novērotāju misija Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

Dombrovska darbs ekonomiskās krīzes seku novēršanā, un tā vēlēšanas prezentē kā sāncensību starp Dombrovski un *Saskaņas centra* premjerministra amata kandidātu Jāni Urbanoviču. *Saskaņas centrs* aicina uz ciešākām attiecībām ar Krieviju kā ekonomikas atveseļošanas veidu.

Saskaņā ar likumu kampaņas izdevumi kopš tās oficiālā sākuma 2010.gada 5.jūnijā nedrīkst pārsniegt 571 000 latu (ap 800 000 eiro), kas ir gandrīz divas reizes vairāk kā spēkā esošais apjoms pirms nesenajiem likuma grozījumiem. Kampaņas finansēšanas atbilstību likumam uzrauga Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB), kura lēmumus var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā. Viens no LEOM sarunu biedriem norādīja, ka administratīvie sodi ir pārāk mazi, lai atturētu no pārkāpumiem.

VIII. MEDIJI

Latvijā ir apjomīgs plašsaziņas līdzekļu loks, kuri nodrošina sabiedrību ar daudzveidīgu informāciju. Taču dažu komerciālo raidstaciju zināmā saistība ar biznesmeņiem un politiķiem, pēc vairāku OSCE/ODIHR LEOM sarunu partneru domām, ir problemātiska, raugoties no neatkarības un atspoguļojuma neitralitātes viedokļa, īpaši vēlēšanu kampaņas laikā. Lai gan likumā par priekšvēlēšanu aģitāciju ir izdarīti grozījumi, kas saistīti ar „slēpto reklāmu”, zināmā prakse par slepeniem maksājumiem vai citu labumu piedāvājumiem apmaiņā pret politiķiem labvēlīgu publicitāti ir strīdīga. KNAB ir saņēmis dažas sūdzības un turpina izmeklēšanu.

Latvijas sabiedriskais medijs visiem kandidātiem piedāvā bezmaksas raidlaiku kā noteikts likumā par priekšvēlēšanu aģitāciju. Latvijas Televīzija (LTV1) arī nodrošina plašu vēlēšanu kampaņas atspoguļojumu īpašās programmās un partijas ir aicinātas piedalīties speciālās vēlēšanu diskusijās. LTV1 uz diskusijām aicina pamatā sešas partijas, kuras ieņem augstākās vietas sabiedriskās domas aptaujās; citus kandidātus aicina uz atsevišķām īpašām programmām.

Vairākas debates ar vadošajām partijām organizē arī komercKANĀLS LNT. Kampaņas pēdējās dienās gan LNT, gan LTV pārraidīs diskusijas ar premjerministra amata kandidātiem. Pirmais Baltijas Kanāls (PBK) ir paziņojis, ka īsi pirms vēlēšanu dienas rīkos divas diskusiju programmas krievu valodā ar sinhronu tulkojumu latviešu valodā, kurās aicinās piedalīties četrus kandidātus – *Saskaņas centru*, *Vienotību*, *Par Labu Latviju* un *Zaļo un zemnieku savienību*. *PCTVL – Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā* misijas novērotājiem (OSCE/ODIHR LEOM) ir sūdzējies par viņu neiekļaušanu dalībnieku sarakstā. Kandidātiem ir iespēja nodot vēstījumu vēlētājiem arī caur ziņu programmām un īpašām pārraidēm nacionālā un vietējā mēroga radiostacijās.

Saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem, elektroniskajiem un drukātajiem medijiem ir pienākums nosūtīt Nacionālajai Elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei (NEPLP) un KNAB politiskās reklāmas izcenojumus. Atsevišķi kandidāti pauž uzskatu, ka politisko reklāmu cenas elektroniskajos medijos ir pārāk augstas, tā radot priekšrocības finansiāli labāk nodrošinātiem kandidātiem. Daži kandidāti arī ir izteikuši bažas par mediju atspoguļojumu un to, ka apvienībām, kuru vadībā ir ietekmīgi biznesmeņi, pieejami lielāki finanšu resursi.

NEPLP, kas uzrauga raidstaciju darbības atbilstību likuma prasībām, ieskaitot iespējamo „slēptās reklāmas” gadījumu konstatāciju, veic nacionālo un vietējā mēroga TV un radio staciju novērošanu. Līdz šim NEPLP ir izskatījusi vairākus gadījumus un dažas lietas ir nodotas izskatīšanai tiesā. Padome arī darbojas kā KNAB konsultējoša institūcija, sniedzot viedokli par bijošajām sūdzībām attiecībā uz mediju darbību..

Vēlēšanu novērotāju misija Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

No 10. septembra LEOM veic piecu TV kanālu un sešu dienas laikrakstu satura novērošanu un analīzi⁹.

IX. SIEVIEŠU LĪDZDALĪBA

Nav ne juridisku šķēršļu sieviešu līdzdalībai politiskajā dzīvē, ne tiesisku normu, lai veicinātu viņu līdzdalību. Nevienam no OSCE/ODIHR LEOM sastaptajiem vēlēšanu kandidātiem nav iekšēja mehānisma, lai nodrošinātu dzimumu līdzsvaru kandidātu sarakstu sastādīšanā. Kopumā vēlēšanās kandidē 353 sievietes, kas sastāda 28,6 procentus no kopējā reģistrēto kandidātu skaita.¹⁰ Kandidātu sarakstos vismazākā sieviešu proporcija ir *Saskaņas Centram* – 16,5 procenti. *Kristīgi Demokrātiskajai Savienībai* ir visaugstākā procentuālā attiecība – 51,8 procenti un tās priekšsēdētāja ir sieviete, kamēr *PCTVL – Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā* un *Vienotībā* sievietes ir līdzpriekšsēdētājas. No deviņiem Centrālās vēlēšanu komisijas locekļiem četras ir sievietes. Pēc OSCE/ODIHR LEOM sarunu partneru domām sievietes ir labi pārstāvētas PVK un VIK.

X. MAZĀKUMTAUTĪBU LĪDZDALĪBA¹¹

Latvijas pamatiedzīvotāji sevī iekļauj vairākas etniskās un/vai lingvistiskās minoritātes. Etniskie latvieši sastāda 59,4 procentus.¹² Starp lielākajām mazākumtautībām etniskie krievi sastāda 27,5 procentus no iedzīvotājiem, baltkrievi 3,6 procentus, ukraiņi 2,5 procentus, poļi 2,3 procentus un lietuvieši 1,3 procentus. Vairākas citu tautību minoritāšu grupas katra sastāda mazāk kā vienu procentu populācijas. Saskaņā ar 2000. gada tautas skaitīšanas rezultātiem latviešu valoda bija pirmā valoda 58,2 procentiem iedzīvotāju, krievu valoda bija pirmā valoda 39,6 procentiem iedzīvotāju. Krievvalodīgie pamatā ir koncentrēti valsts austrumos, Rīgā un dažās lielākajās pilsētās.

Konstitūcija nodrošina, ka mazākumtautībām ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Latviešu valodas apguves nacionālās programmas mērķis ir veicināt nacionālo minoritāšu integrāciju. Valdība informē, ka latviešu valodas prasme nacionālo minoritāšu vidū ir nepārtraukti augusi. Mazākumtautību skolās līdz 40% mācību priekšmetu vajadzētu tikt mācītiem mazākumtautību valodā. Atbilstoši Likumam par valsts valodu, vēlēšanu izglītošana un informatīvie materiāli valodā, kas nav latviešu valoda, ir aizliegta. Visai oficiālajai saziņai, ieskaitot sūdzības un apelācijas, ir jābūt latviešu valodā vai jābūt pieejamai kopā ar sertificētu tulkojumu. Divas pašvaldību vēlēšanu komisijas informēja OSCE/ODIHR LEOM, ka tās pieņems sūdzības krievu valodā.

⁹ OSCE/ODIHR LEOM monitorē sabiedrisko kanālu *LTV1* un komerckanālus *LNT*, *TV3* un *TV5* vakaru stundu programmu (18:00-24:00). Papildus monitoringa komanda analizē galvenās *PBK Latvija* vakara ziņas. Tā arī monitorē sešus dienas laikrakstus latviešu un krievu valodā: *Diena*, *Latvijas Avīze*, *Neatkarīgā Rīta Avīze*, *Chas*, *Telegraf* un *Vesti Segodnja*.

¹⁰ 2006. gada Saeimas vēlēšanās 26 procenti kandidātu bija sievietes.

¹¹ Ratificējot Eiropas Komisijas Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību, <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/157.htm>, Latvija deklarēja to, ka „[...] termins „nacionālās minoritātes”, kas nav definēts Konvencijā, Konvencijas izpratnē nozīmē Latvijas pilsoņus [...]”, <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeDeclarations.asp?NT=157&CV=1&NA=&PO=999&CN=999&VL=1CM=9&CL=ENG>.

¹² Integrācijas politika Latvijā: daudzšķautņaina pieeja, Ārlietu ministrija, 2010. gada 21. maijs, <http://www.am.gov.lv/en/policy/4641/4642/4649>.

Vēlēšanu novērotāju misija
Parlamenta vēlēšanas Latvijā, 2010

Starpposma ziņojums (2010. gada 6.–18. septembris)

2010. gada 22. septembrī

XI. VIETĒJIE UN STARPTAUTISKIE NOVĒROTĀJI

Saeimas vēlēšanu likums paredz to, ka personas, kurām vēlēšanu komisijas devušas pilnvaras, drīkst novērot vēlēšanu gaitu. Likumā nav ietverti detalizēti akreditācijas procedūras noteikumi. CVK ir norādījusi, ka CVK vai attiecīgā PVK var akreditēt gan starptautiskas, gan nevalstiskās organizācijas. CVK pirmo reizi uzsākusi apmācību programmu internetā ar mērķi informēt sabiedrību par vēlēšanas un balsu skaitīšanas procedūrām un iedrošināt pilsoņus piedalīties brīvprātīgā novērošanā. Pēc apmācības pabeigšanas sabiedrības pārstāvjiem ir iespēja iesniegt pieteikumu, lai iegūtu novērotāja pilnvaru vienā noteiktā vēlēšanu iecirknī. Šī pašapmācības programma ir domāta arī politisko partiju un partiju apvienību pārstāvjiem, kuri veiks novērošanu vēlēšanu iecirkņos.

XII. OSCE/ODIHR LEOM AKTIVITĀTES

OSCE/ODIHR LEOM uzsāka darbu Rīgā ar preses konferenci 2010. gada 7. septembrī. Misijas vadītājs ir ticis ar Ārlietu ministrijas pārstāvjiem, CVK priekšsēdētāju, politisko partiju pārstāvjiem un EDSO dalībvalstu vēstniekiem. OSCE/ODIHR LEOM ir tikusies arī ar valdības iestāžu pārstāvjiem un nodibinājusi pastāvīgus kontaktus ar CVK, politiskajām partijām, pilsonisko sabiedrību un medijiem.
